

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Ruski car zopet napaden.

Zarotniki nihilisti na Ruskem hočejo svojega carja imeti mrtvega. Trikrat v enim letu so ga napali, do sedaj vselej brez zaželenega jim uspeha. Prvi, z imenom Solovijev, lotil je se osebno carja in ga hotel v Petersburgu na ulici z revolverjem ustreliti. Drugi je nanj čakal v Moskvi hoteč ga z železniškim vlakom vred na prah raznesti. Tretji se mu je pa vlezal v cesarski dvor, da bi uničil njega s vso rodbino vred.

L. 1703. je silni car Peter Veliki na švedske zemlji gradil novo stolico ruskemu carstvu ob ustji zeleno-blede Neve v Baltiško morje. Le k morju, le k morju gnale so Petra Velikega goreče želje, dobro vedoč, da brez odprte poti do morja ruski narod zaostane za sosednimi. Z mečem je odbil junaški vse napade takrat še precej močnih Švedov, a ob Nevi pozidal mesto Petrovgrad ali Petersburg, da je malo takih na svetu. Polno je krasnih palač, a med temi najkrasnejša je cesarska palača — zimnj dvorec. Zagrajena je na štiri vogle; severno pročelje proti Nevi obrnjeno meri 1000 sežnjev, a široka je palača 500 sežnjev. V palači je mnogo, to pa velikanskih dvoran in med njimi kaj krasna — dvorana jedilnica. Pod njo se nahaja velika stražnica, kjer je dne 17. februarja t. l. mudilo se nad 50 vojakov in oficirjev slavnega finlandskega regimenta, ki se je tudi v zadnji turški vojski hvale vredno odlikoval. Stražnica razpeta je nad zidanim obokom, pod katerim se protezajo razne kleti. Ona ravno pod stražnico rabila je 3 dvorskim mizarjem kot delavnica. Trem mizarjem pridružen je se nepoznan človek z delavniško obleko odet. Ta človek je spravil v klet škrinjico natlačeno z dinamitom in oskrbljeno s Thomasovo uro, t. j. s strojem podobnim uram budnicam (Wecker), ki se sprožijo, kedar doteče ura, do katere je vsa umetna mašina bila navrta. Zločinec je uro navrl do 6¼ ure zvečer. To kaže, kako dobro mu je bilo znano, da car s svojo rodbino ob 6. uri zvečer navadno in redno stopa v dvorano jedilnico k večerji. Ako-

ravno je hudobnež toliko opazno in prebrisano ravnal, vendar svojega črnega namena ni dosegnil. Car se je z rodbino vred bil zakasnil, ker je pričakoval svojega svaka Aleksandra prince Hesenkega, ob enem očeta bolgarskega kneza, ki je tudi na carskem dvoru. Svak pride, car mu hiti nasproti in gre sedaj s vso cesarsko rodbino razven carice, ki je bolena v drugem oddelku palačinem, proti dvorani jedilnici, ko naenkrat strahovito zabuči; zidani obok nad kletjo razleti, vneta dinamitova moč ubije 13 vojakov, jih rani 38, predre dvorano jedilnico pod in v njej vse potrupa, polomi in razbije; luči ugasnejo; car hoče v dvorano, toda ne pustijo mu tje, boječi se še jednega razleta. Ko donesejo luči, razkrito je pred strmečim carjem strahovito zločinstvo pa tudi jasna mu je božja previdnost in milost, ki je vladarja toliko milijonov ljudi na tak čudoviti način pri življenju ohranila.

Ta strahoviti in tretji napad na življenje ruskega carja iznemiril je ves ruski narod; ves svet govori o njem in ugiba, kakšne posledice utegne zločinstvo imeti. Vsakako pomislika vredno pa je, da je nemški Bismark uže mesenca decembra v Petersburg vedel glas dati, da se nekaj zoper carja pripravlja; tudi je Bismark prvi po telegrafu zvedel o tem napadu; naposled je še gotovo znamenito, da so voditelji ruskim nihilistom — Nemci in Judi. Zasačeni in usmrteni vodja skrivne nihilistične tiskarne bil je nemec Deutsch, jud Hartmann je pa v Parizi ugrabljen in je tisti ničvrednež, ki je pomagal v Moskvi carjev železniški vlak z dinamitom raznesti. To kaže, da imajo pri nihilistični zaroti tace zmes ptujci, nemški in judovski sovražniki slovanske in velikanske Rusije. Dolgo brez zadostilne osvete to gotovo ne ostane.

Gospodarske stvari.

Turška detelja ali esparzeta.

Zgodovina. Dolgo so kmetje krivo mislili, da brez travnikov ne morejo biti vrli živino-

rejci. Sedaj popuščajo krivo misel čedalje bolj, ker vidijo, kako nekteri gospodarji na Nemškem mnogo živine redijo brez travnikov. Ti so namreč odpravili praho, pridelovanje zrnja do skrajne potreboče zmajnsali, uvedli pametno kolobarenje s primerno vrstitevjo zaporednih sadežev ter se oprijeli marljivega pridelovanja krmenskih rastlin. Tako redijo mnogo živine, dobivajo rednih in velikih dohodkov ter izvrstno gnojijo svoja zemljišča. Najboljše krmenske rastline so: detelja, trava, voljši bob, mohar, saradela, nektare žitne rastline, sirez itd. V prvej vrsti imenovati nam je deteljo, katere imamo več raznih zvrstij. Začnimo s turško deteljo ali esparzeto (*Hedysarum onobrychis*), to pa zato, ker je zastran zemljišča najmanje zbirljiva, z najskromnejšo zemljo zadovoljna tako, da jeno pridelovanje ne spodleti tako pogosto, kakor pri drugih deteljah. Opis. Esparzeta (tudi „petelinovi grebenčki“ imenovana) ima dvigajoče se, 2—3 črevlje visoka, vejnata stebila, liho pérnate listke in dolgo-peceljnate cvetne grozde, ki so lepo rožno-rdeči. Plod je okroglast, ploščnat, nekoliko trnat strok. Teža; hektoliter tehta 32—35 kilo. Kaljivost traja 2—3 leta. Podnebje njej ne škoduje ne v mrzlih pa ne v visokih legah. Zemlja najljubša njej je globoko vzrahljana apnenasta, sušna in prisojna. V apnenih krajih povsod dobro stori. Kolobar. Navadno jo sejejo za okopavnim sadežem, kateremu je se bilo pognojilo, tudi za zimino stori dobro. Gnojenje. Kder je dosta gnoj, ondi kaže zadnjemu ali predzadnjemu sadežu pred esparzeto prav dobro pognojiti. Seje se mogoče rano marca, aprila. Za sejatev z roko treba je 6—8 hektolitrov, z mašino 3—6 hektolitrov semena na hektaro. Seme se ima z brano mogoče globoko zavleči, vsaj 4—5 centimetrov. Prvo leto je treba včasih pleti; spomladi se naj krepko z brano povlači. Kdor ima, naj trosi gipsa na esparzeto, 2—4 meterske cente na hektaro. Tudi potroševanje s pepelom koristi, še bolj pa polivanje z gnojnico. Jeseni se ne smejo ovce na njo spustiti, ker jej to hudo škoduje. Čas rasti traja do cveta 70—80 dnij. Na njivi se ohrani do 15 let, vendar jo puščajo le 2—4 leta. Kdaj in kako jo spravljati? Mesenca maja ali junija, kedar najbolj cveti, gre se kositi. Suši se v plastéh ali v snopičih, ako teh kmalu v kozolcih ne razobesijo. Pridelek. Prva košnja je najzdatnejša, druga daje le polovico od prve in se pogosto opušča. Na hektari priraste v leti suhe krme po 25—50 meterskih centov. Ako se pusti za seme, tedaj se pridela 20—25 hektolitrov semena in 10—15 meterskih centov krme na hektari. Shranitev. Gledati je pred vsem, da je krma prav suha ter se pospravi pod streho, v kozolce, parme, žitnice itd. Živina zre kaj rada zeleno pa tudi suho esparzeto. Podorana rabi kot izvrsten zeleni gnoj, v cvetu je bučelam dobra paša. V deteljišče esparzetino seje se pšenica, ječmen, sadi krompir, ako je se detelji gipsalo,

če ne, se pa vseje rži ali ovsu. Bolezni in sovražniki: medena rosa, snet, listna uš. L. G.

Letošnje licenciranje domačih žrebcev pri zasóbnih posestnikih.

Kakor je bilo že naznanjeno, potovala je deželna komisija za povzdigo konjerejstva po vsej Štajerske mesenca januarja ter je dajala konjerejem pismena dovoljenja, da smejo svoje žrebce za plemenje rabiti, ako so ti bili za to kot sposobni spoznani. Postavilo je se pred komisijo 56 žrebcev ali pastuhov in izmed teh oddalo je se dovoljenje ali licencija za 30, največ v Anizkej in Kainach-skeji dolini na nemškem Štajerskem. Tudi v gornje-savinjskeji dolini so konjerejske razmere ugodne, jako slabe pa okoli Cmureka, Lipnice, Maribora, sv. Lenarta v Slov. goricah. V teh krajih posestniki skoro nikder nimajo lastnih žrebcev, ki bi za plemenje sposobni bili. Na slovenskem Štajerskem imajo sedaj sledeči posestniki vsled zadnjega licenciranja plemenske žrebce: g. Alojz Zemljč v Apaškem vrhi pri Apačah (4letnega žrebca „Grassl II.“), g. Anton Šuraj v Drešjeji vasi (3 letnega črnka „Pieber“), g. Jurij Mravljak v Čreti (3letnega sivka „Čret“), g. Anton Tlakar pri sv. Janži na Rečici (5letnega rujavka „Savinjčan“), g. Štefan Kračnik na Homei (7letnega rujavka „Dretnik“), g. Janez Vošnjak na Homei (5letnega rujavka „Homec“) in g. Jurij Matijaš v Novej štifti (8letnega „Novoštifterja“ in 7letnega „Donatija“, obadva rujavka).

Konečno omenimo še zaukaza, ki ga je dne 1 februarja t. l. izdalo naše ministerstvo poljedelstva, to pa v zadevi Savinjskih konjerejcev. Po Savinjskih krajih so namreč nastavljeni 4 cesarski žrebci: a) žrebec „Nivelles“ v Čreti, „Bonifacij“ v Jurkloštri, „Brabant“ v Kopljah in „Baptista“ v Žavci. Te cesarske žrebce dovoljeno je spuščati brezplačno le na kobile, ki imajo za očeta kakšnega Aubryjskega žrebca. To se pa mora dokazati s postavnim ubrejitvenim listkom (Deckzettel). Drugo potrdilo ne velja, tudi ne, če bi od srenjskega predstojnika podpisano bilo. Za vse druge kobile treba bo plačati.

Nekoliko o sočivnih semenih.

Včasih se da težko zabraniti, ko se več sort semena istega sočivja vzreja, da se o cvetu sorte med seboj ne pomešajo ali kakor se pravi, da se ne križajo. Vzrok takemu križanju med seboj je ta, da rastline preblizo jedna poleg druge stojijo. Pogosto je tako križanje pri dinjah, bučah in kumarah, manj pogosto pri raznih sortah koruze. Da se te sorte v semenu čiste ohranijo, morajo se najmanj 3000—4000 metrov vsak sebe saditi. Blize se ne sme nobena sorodna jim sorta posaditi. Bučelice in drugi uzroki prenašajo plodivni prah od jedne rastline na drugo in tako čisto pleme kvarijo. Tudi veter tukaj dela mnogo kvara.

Imenitno in važno je tudi to, da se seme dobro in kaljivno ohrani. Hranuje se tako seme navadno v plehastih pukšicah, bodi si nalašč za ta namen narejenih ali pa iz gospodinstva izposojenih. V njih je seme proti mišim in drugemu mrčesu varno, in se tako 2—3 leta dobro obdrži. Nekatere semenske sorte, kakor selar obdržijo kaljivno moč 6 in več let. Kolikor starejše pa seme postane, toliko kasneje poganja in raste.

Take semenske sorte bi se ne smele globlje pod zemljo pospravljati, nego za njihovo dvojno debelost. Tudi vlažno in toplo se morajo držati, drugače ne poganjajo. Bolj trde sorte semenske, ki rade ne poganjajo kakor: salata, redkev, špinata itd. sicer tudi v hladnem vremenu poženó, pa le težko, če jim je presušno ali pa, če so pregloboko posejane. Manj trde sorte, kakor paradizno jabelko, kumare in dinje potrebujejo pa ravno nasproti mnogo toplote, če se hoče, da poženó. Navadno so najdrobnejše semenske sorte tiste, ki največ sitnob prizadevajo, kakor selar. Te se morajo prav rano spomladi posejati in le rahlo s prstjo odeti. Ako se selarjevo seme pod steklom poseje, mnogokrat popolnem odreče, ker nima dosti vlage. To se zabrani, ako se posejano seme s kakim starim žakljem pokrije, ki se mora pa hitro sneti, brž ko selar poganjati začne, sicer bi rastlinice prenašlo iz tal prirastle, pozneje pa, ker so prenježne, bi jih solnčni žarki posmodili. Selar pod steklom se mora tudi pridno zamakati. Kder se take semenske sorte pod steklom sejejo, se greda čisto in gladko pograbi, površina z lopatinim hrbtom pogladi in seme z roko poseje in potem z drobno presejano ilovico tenko potrosi. Na to se prst z lopatinim hrbtom gladko pritisne in, če je vreme nekoliko dni suho, se pokrije. Brž pa ko rastlinice iz zemlje pririjejo, se odeja sname. Sicer je to nekoliko težavno delo pa bolje vari se ko pritoži se.

Zaduhlo zrnje za krmo, kako ga popraviti. Mnogokrat se prigodi, da zrnje zaduhli in da ga živina neče več jesti. Ta napaka se nekoliko popravi, ako se zrnje posuši ali pa iz njega kruh speče, ki se potem živini poklada. Posebno sušenje takega zrnja je zelo priporočati in nasvetovati, ker mu vročina skoraj ves neprijeten duh odzame, pa tudi vso škodljivost iz njega spravi; kajti zaduhlo zrnje je za živino tudi zelo nevarno in zdravju škodljivo.

Perutninske uši, kako jih zatreti. Gotov pomoček perutninske uši zatreti, pravi „Prakt. Landw.“ je ribja mast. Ko bi pa grdi mrčes po životu kokoši ali ktere koli druge pernate živali tako razširjen bil, da se z ribjo mastjo povsodi do njega ne more, tako se naj stanša 1 gram sive maže iz živega srebra z 20 grami ribje masti in s to tekočino se živali s tankim ščopkom vrat in pod perutimi pomažejo. To gotovo pomaga.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slabi časi — šolstvo — okrajni zastop). Tukaj začeli so ljudje močno tožiti: denarjev ni, zaslužka ni, vse leze rakovo pot! Mnogo resnice je na tem. Svedočijo nam isto trope beračev, prazni „teater“, jasne krčme, naltlačena bolnišnica. Zadnji čas glasi se tudi pri mestjanih slaboglasni „krah“ v podobi posilnih prodavanj po dražbah. Tako na primer je veliko g. Alojz plem. Kriehuberjevo poslopje nasproti slovenskej cerkvi na javni dražbi. Ravno dnes prodavajo mu v Melji prihištva, živino itd. Ne samo kmetje tudi mestjani so zadovoljeni in preobloženi. Velika dobrota bo za mesto in okolico, ako res dobimo znatno več vojaštva. To prejema, a tudi oddaja veliko denarjev. — Šole so pri nas vse polne, le ona ne, ki je najdražja, t. j. tukajšnja realka. Za gimnazijo treba je novega in večjega poslopja. O novem ravnatelji na pripravišču čujemo sama hvale vredne poročila, izmed njih omenimo le, da Slovenceem ni sovražen in gledé slovenščine ni malomaren, kakoršen je bil prejšnji dr. Elschnig. Akoravno rodom Čeh, razumi slovenščino dobro in prebira marljivo slovenske knjige in časopise. Tudi zastran odgoje prihodnjih naših učiteljev je se marsikaj spremenilo na boljše in je v tem oziru g. Kaas jako vrla zamenja proti temu, kakor je bilo poprej. G. profesor Mel je tudi izvrstna učilna moč, le škoda da slovenski prednašati ne more, vsaj sedaj še ne. — Pri skušnji na vinorejskejši delile so se premije. Obdarovani bili so učenci III. razreda: Pet. Domanjko, Jer. Kramberger, Ant. Skaza, Jurij Vrbnjak, Fr. Lešnik, Jan. Poklič in K. Fluher; II. razreda: N. Brumen, Al. Rot, Jan. Korošak, Fr. Oset in J. Ral. Dokončalo je šolo 12 učencev, ki so skoro vsi dobili dobre službe. Namesto njih vstopijo 1. marca t. l. novi učenci, večjidel slovenski fantje, a podučni jezik bo zopet izključljivo nemški. — „Marburger-Zeitung“ objavila je račun mariborskega okrajnega zastopa od l. 1879, ko je še g. Seidl bil načelnik in noben Slovenec v zastopu. Stevilke utegnejo zanimati marsikoga. Račun navaja: A) dohodke: okrajna doklada (Bezirksumlagen) je dala 37.170 fl. podpore (subvencije) 6003 fl., povračila 674 fl., obresti in najemščina 293 fl., štajerske sirotišne ustanove 1460 fl., razni dohodki 85 fl. ostanek v blagajnici 6293 fl., skup 52.581 fl. B) stroške: plača za uradnike znaša 860 fl., potnina 1205 fl. najemščina 228 fl., kancelijske potrebe 252 fl., šolski stroški 17.809 fl., naprej plačani denarji 143 fl. cestni šoter 8357 fl. popravila 794 fl. za sneg metati 1 fl. 50 kr. delanje cest 1487 fl. cestnikarju in delavcem 3241 fl., za orodje 355 fl. cestomeri in cestokazi 131 fl. škoda po povodnjih 8484 fl., za štajerske sirotišne ustanove 1460 fl., siromakom 198 fl., podpore 1300 fl., plača za dolg 148 fl., razni stroški (Verschiedenes): 594 fl., skup 49.311 fl. v blagajnici je torej ostalo 3270 fl. Okoli 50.000 fl.